

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Disputatio XL. De poßibilitate Incarnationis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

DISPUTATIO QUADRAGESIMA.

De Divini Verbi cum nostrâ naturâ nexu:
sive de INCARNATIONE.

IN hac tertiâ parte de Christo sive de Deo homine agit Doctor Angelicus, in quo mysterio tot in unum veluti nodum colliguntur mira, ut non immeritò, illud Patres & Concilia, Sacramentum miraculorum, primum opus Trinitatis, & ænigma sacratissimum vocitent.

Contendisse siquidem inter se quodammodo hic videntur Sapientia Divina & amor, utrùm illa in excogitando potentior fuerit, an hic in exequendo, bonùmque illud infinitum, quod naturâ est diffusivum sui, hic non se diffudisse solum videtur, sed effudisse. Duplici prius communicatione, aternâ illâ quidem & necessariâ ad intra se diffunderat, per intellectum Filio, Spiritui Sancto per voluntatem, nunc verò novo quodam, ut ita dicam artificio, nobis se ad extra communicat, naturâque nostram divino planè & admirabili vinculo, atque ad cujus vel umbram omnis caligabat antiquitas, nobis se ad extra communicat.

SECTIO PRIMA.

Quadam breviter circa nomen
Incarnationis.

VARII olim nominibus appellabatur hoc mysterium, à quibusdam enim *Incorporatio*, ab aliis, ut à sancto Joan. Damasc. lib. 3. de Fide. cap. 6. *Ἐνσάρκωσις* dicitur, seu *Inhumatio*: usus tamen hodie obtinuit ut græcè *σάρκωσις*, latinè *Incarnatio* nuncupetur, quæ vox miram illam divini Verbi cum naturâ humanâ communicationem significat, vel quod caro idem subinde sonet quod homo, ut *Omnis caro corrumperat viam suam*; Gen. 6. *Videbit omnis caro salutare Dei*; Luca 3. vel quod summam Dei in nos benignitatem commendet, dum abjectiorem hominis partem sibi eum conjunxisse denotat, vel denique, ut Manichæorum, aliorumque hæreticorum retundatur audacia, qui Christum non veram, nostrâque similem, sed phantasticam tantum & imaginariam assumpsisse carnem dictitabant, quos tamen conficit & vox ista ab Ecclesia

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. II.

passim in hoc mysterio usurpata, & Joannis fulmen illud: *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis.*

Quare rejiciendi planè sunt hac in parte Grammatici quidam, qui *Incarnationis* vocem ut novam minùsque elegantem respuunt, quod apud primæ Latinitatis auctores non reperiatur. Contra quos ne ceptam semel de hoc Mysterio disputationem inturbent, quibus alioqui sæpius occurrendum foret, valeat vox illa viri omnibus numeris absolutissimi, superiorisque sæculi gloriæ Patris Edmundi Campiani, in libro de Præceptis eloquentiæ, ab eo conscripto, qui, cum quibusdam vox *passio* minus saperet, nec Christi *passionem*, sed *perpassionem* dici vellent, quod ea vox apud Ciceronem nusquam extaret: *Per me quidem, inquit, potius in Tiberim omnia Ciceronis opera projiciantur, quam hujus unius dictiuncule jactura fiat*: quod sanè de istorum libris longè æquiore jure dixisset. Sed de his satis.

De sacratissimo itaque Incarnationis Verbi ænigmate in præsentî nobis agendum, divinusque hic pro viribus solvendus nodus, quod nunè duce Divo Thoma & auspice aggrediemur.

V 1

SECTIO

TOM. II.

SECTIO SECUNDA.

Objectiones varia contra Incarnationis possibilitatem dissolvuntur.

I.
Incarnationem factam esse certum est, & variis Scriptura locis probatur.

SITNE possibilis Incarnatio in presenti non querimus, cum enim ab actu ad potentiam valeat consequentia, & factam eam esse fide certum sit; possibile fieri non est cur quisquam in dubium vocet: quæ tamen contra eam fieri solent objectiones, hic solvemus. Porro factum jam esse hoc mysterium, variis Scripturæ sacræ testimoniis probari solet, quæ videri possunt in Suarez hic Disputatione primâ, dub. 1. Valentia Disp. 1. qua st. 1. puncto 3. & aliis, qui fusè hoc probant contra Judæos obstinatè id negantes, quos hac in parte confutare ad sacrarum Literarum interpretes pertinet.

II.
Quæstio hæc quoad præsens non dependet à mysterio Trinitatis.

Ut verò aditus hic præcludatur difficultati illi, quæ ex Sanctissimâ Trinitate à quibusdam ducitur, quod scilicet uni tantum personæ naturæ nostræ uniatur, non aliis, etsi omnes in eadem essentiâ identificentur: huic, inquam, objectioni, ut locus præcludatur, cum hoc ad materiam de Trinitate spectet, & latè discussa sit Tomo præcedente; quod in presenti querimus est, utrum si ut existimabant communiter Judæi, in Deo non esset Trinitas Personarum, posset nihilominus incarnari, & naturam aliquam creatam, eo modo quo jam assumpsit nostram, sibi unire. Infra tamen quæstio illa prout ad hanc materiam pertinet, tractabitur.

III.
Obijcies, non magis potest natura per alienam personalitatem subsistere, quam existere per alienam existentiam.

Prima itaque difficultas est, quia hoc mysterium fit uniendo naturam humanam subsistentiæ divinæ, ita ut propriam amittat, & subsistat per divinam, hoc autem fieri non potest; nec enim magis potest res aliqua subsistere per alienam subsistentiam, quam per alienam existentiam existere: cum ergo secundum præstare non possit humana natura, nec poterit primum. Respondet negando minorem: Ad probationem dico latam esse disparitatem inter subsistentiam & existentiam, existentia enim rei non distinguitur ab ejus essentiâ, ut in Metaphysicâ ostensum est, subsistentia verò ex conceptu suo est ultimus terminus naturæ, sicut inhaerentia est modus accidentis, & illi connaturaliter debitus; unde sicut ab accidente separari potest inhaerentia, & suppleri per aliquid perfectius, nempe creationem, ita & subsistentia creata separari poterit à naturâ, & per perfectiorem subsistentiam suppleri.

IV.
Obijcitur, inter creatum & increatum nulla est proportio.

Secunda difficultas est, nam ut aliqua duo uniantur inter se, debet esse aliqua inter utrumque extremum proportio, quæ tamen hic nulla est, cum infinita inter res hic unitas sit distantia, altera enim est creata, altera increata. Confirmatur, ideo qualitas & substantia non possunt coalescere ad faciendum unum per se, quia tanta inter illa intercedit distantia, & genero differunt, sed hic longè major est difficultas, ergo.

V.
Respondetur, inter creatum & increatum est proportio in ratione unibilium.

Ad argumentum distingo majorem, debet esse proportio in ratione entis nego majorem, in ratione unibilium concedo, nec distantia entitativa obest unioni, sæpè enim videmus res, quæ entitativè magis distant, aptiores esse, quæ inter se uniantur; sic materia & anima rationalis inter se uniri possunt ad constituendum unum compositum, cum tamen duæ animæ rationales,

vel duo Angeli id præstare nequeant, esto numerica tantum inter has substantias intercedat distinctio, inter illas verò generica, cum altera corpus sit, altera spiritus. Ad confirmationem respondeo non ob distantiam non posse coalescere substantiam & accidens ad faciendum unum per se, sed quia cum qualitas ex conceptu suo non metaphysicè solum, seu logicè, sed physicè accidat substantiæ, ita scilicet ut non spectet ad primarium rei simpliciter dictæ conceptum constituendum, non potest facere unum per se cum illa, sed unum tantum per accidens. Proportio verò inter humanam naturam & Verbum est, quod natura hæc sit substantia, & consequenter capacitate habet ad subsistendum, in Verbo autem est vera ratio subsistentiæ, ac proinde nihil vetat quominus inter se uniantur ad unum totum constituendum.

Latissima quadratio nem unibilis est disparitas inter substantiam & accidens ad faciendum unum per se. Inter Verbum & humanitatem.

Dices, & est tertia difficultas, licet sit capacitas ex parte naturæ humanæ respectu alicujus subsistentiæ, non tamen respectu infinitæ, non magis, imo multo minus, quam exigua fossa capax est totius maris, quicquid enim recipitur ad modum recipientis recipitur. Respondet, licet subsistentia verbi sit infinita, finito tamen modo communicatur humanitati, nempe per unionem creatam, sicque recipitur ad modum recipientis, res enim finita esse potest capax perfectionis infinitæ finito modo applicatæ, sicut res quæque vilissima, materia prima verbi gratia, habet omnipotentiam divinam sibi limitato modo, nempe per actionem finitam, applicatam: sicut ergo Deus ut causa prima habet virtutem supplendi defectus & absentiam causarum secundarum, ita & subsistentiarum. Nec materiali illo modo concipiendum est Verbum unitum humanitati quasi ab illâ circumscriptur, & coarctetur, sicut aqua in vase, cum in infinitum diffusum sit, & adhuc liberrimum ad alias & alias naturas in infinitum sustentandas.

VI.
Obijcitur, Limitatio naturæ humanæ non est capax subsistentiæ infinitæ.
Resp. Esse capax infinitæ subsistentiæ finito modo applicata.

SECTIO TERTIA.

Objectiones aliæ contententes Incarnationem esse impossibilem.

QUARTA difficultas est, ex hac enim unionem Verbi divini cum naturâ humanâ, seu Incarnatione sequitur totum inde confurgens, seu Christum esse quid perfectius alterâ parte seu Deo, hoc autem non videtur admittendum. Respondetur, esse illud totum perfectius secundum quid, & extensivè, non verò simpliciter, sive perfectius Deo solo. Deum & creaturas esse quid extensivè perfectius Deo solo, & tres Relationes divinæ dicuntur perfectiores unâ. Ratio verò est, quia quamvis natura humana non sit in Deo formaliter, est tamen in eo eminenter, Deus namque rerum omnium creaturarum perfectiones hoc modo in se complectitur.

I.
Deus & creatura juxta communem sententiam sunt quid extensivè perfectius Deo solo.

Quinta difficultas oritur circa confusionem naturarum, quæ hinc videtur sequi, tunc enim dicuntur confundi, quando constituunt principium quoddam actionum alterius ordinis, quæ nulli sigillatim sumptæ possunt competere, ut in homine cernitur, cujus nec anima, nec materia per se videret, audiret, & reliquas operationes sensuum eliceret, sed idem contingit in presenti.

II.
Obijcitur, Hinc sequi videtur confusio naturarum, quæ nullo modo est coarctanda.

præsenti, natura enim divina & humana inter se unita in Christo, sunt principium peculiari generis actionum, nempe theandricarum, quæ à neutrà naturâ per se sigillatim sumptâ elici possent. Respondeo negando hinc sequi illam confusionem naturarum, ad probationem dico, nullas operationes elici ab his naturis in Christo, quæ ab alterâ naturâ sigillatim sumptâ elici non possint, quod enim operationes sint theandricæ, solum arguit accrescere iis dignitatem quandam ex consortio Verbi, cæterum eadem numero elici possent à puro homine: unde actus Charitatis quo Sanctus Petrus amavit Christum, & fuit solum humanus, si fuisset elicitus à naturâ unitâ Deo, fuisset theandricus. Quod optime declarat Sanctus Leo his verbis: *Agit utraque forma cum alterius communicatione quod proprium est, Verbo scilicet operante quod verbi est, & carne exequente quod carnis est.*

Offenditur nullam hinc sequi naturarum confusionem.

Quid sit operationis Christi esse Theandricas.

III. *Ex eo quod per Verbum divinum humanitas reddatur impeccabilis, non sequitur constitui diversum principium operationum.*

Dices, humanam naturam ex conjunctione ad verbum reddi impeccabilem, imo tolli ab eâ per hanc unionem etiam potentiam physicam peccandi, ergo constituit diversum principium operationum. Respondeo, hoc solum arguere esse naturam humanam in Christo homine sanctificatam, & ut loquuntur Patres, deificatam per conjunctionem cum divinâ. Quod autem reddatur impeccabilis solum inde sequitur perfecti humanitatem, cum juxta Sanctum Augustinum, *Facilis sit necessitas, qua cogit ad melius.* Non autem tollitur remota potentia peccandi, quæ est ipsa substantia animæ, sed solum proxima & completa, quæ multa alia includit, nempe negationem unionis hypostaticæ, prædeterminationis physicæ, & actus absoluti voluntatis divinæ independentem à prævisione auxilii indifferentis: unde æquè sequeretur ex ejusmodi voluntate efficacis Dei destrui humanitatem, atque ex unione hypostaticâ, cum æquè per eam tollatur potentia peccandi.

IV. *Ex eo quod Verbum dicitur natura humana non sequitur ullo modo Deum esse formam.*

Sexta difficultas est; hinc enim sequi videtur Deum debere esse formam & informare naturam humanam, quod valdè absonum videtur, & nullâ ratione admittendum. Respondeo non omnem compositionem necessariò requirere subiectum & formam; esse enim in creatis id semper fere contingat, non tamen repugnat quin verbum, quod est actus purissimus actuet & perficiat humanitatem, & hoc genere compositionis unum per se cum illâ constituat, tanquam terminus unionis hypostaticæ; nec enim est de conceptu substantiæ, ut sit forma, sed ut sit terminus, imò notio nominis nil aliud innuit, substantia siquidem dici communiter solet ultimus terminus natura.

V. *Obicit. Ex duobus entibus in actu per se, cujus ratio est, quia quicquid enti in actu constituto & completo advenit, accidentaliter advenit. Pater Valentia hic, Disp. 1. quæst. 1. puncto 2. respondet, licet ex duobus entibus in actu seu completis fieri nequeat unum per se, sic tamen ex uno completo, & alio incompleto. Sed contra: Ratio enim allata æquè urgere videtur in altero completo, atque in utroque, unde ex Angelo & animâ non magis fit unum per se, quàm ex duobus Angelis, sicut nec cælum, si sit corpus simplex facere potest unum per se cum quavis formâ substantiali.*

Septima difficultas ex duobus entibus in actu, duobus Angelis, exempli gratia, non fit unum per se, cujus ratio est, quia quicquid enti in actu constituto & completo advenit, accidentaliter advenit. Pater Valentia hic, Disp. 1. quæst. 1. puncto 2. respondet, licet ex duobus entibus in actu seu completis fieri nequeat unum per se, sic tamen ex uno completo, & alio incompleto. Sed contra: Ratio enim allata æquè urgere videtur in altero completo, atque in utroque, unde ex Angelo & animâ non magis fit unum per se, quàm ex duobus Angelis, sicut nec cælum, si sit corpus simplex facere potest unum per se cum quavis formâ substantiali.

VI. *Pater Vasquez hic, Disputatione 17. cap. 4. absolutè negat antecedens, si universaliter sumatur.*

Pater Vasquez hic, Disputatione 17. cap. 4. absolutè negat antecedens, si universaliter sumatur.

P. R. Comptoni Theol. Scholast. Tom. II.

tur, nec alio modo accipiendum est axiomâ istud, quàm de compositione physicâ partium in composito naturali, quæ limitatæ sunt entitatis: unde hujusmodi composita, ubi perfectionem sibi debitam adeptam semel fuerint, petunt naturaliter, ut quicquid ipsis advenit, accidentaliter adveniat, nec alienam spectant perfectionem, sed suam: unde quando sunt in actu completo, non petunt ulterius compleri, cum accipere ulteriorem perfectionem non possint eo modo quo sunt completa; sic enim completa non essent: Deus autem est infinitæ perfectionis, & consequenter sine ullo sui detrimento hanc suam virtutem aliis communicare potest.

Abolutè negari potest. ex uno entis completo & alio incompleto non posse fieri unum per se.

Imo divinitus etiam in rebus creatis ex duobus entibus in actu fieri subinde potest unum per se; potest enim Deus penetrare inter se ignem & ferrum, & efficere ut forma ignis retinendo unionem ad suam materiam, simul uniatu materię ferri, & similiter de formâ ferri; non tamen accedit vel una vel altera ad totum ut totum, sed solum ad alteram ejus partem, & idem est de materiis illis respectu formarum in quo differunt ab Angelis, qui ex se & essentialiter sunt completi, sicut & corpus simplex.

VII. *Ex duobus entibus compositis quomodo divinitus fieri possit unum ens completum.*

SECTIO QUARTA.

Non obstat Incarnationi immutabilitas Dei.

PRÆCIPUA difficultas in hac materiâ est, quod sequi inde videatur Deum mutari; jam enim est homo, antea non erat, hoc verò non apparet quomodo sine verò aliqua mutatione fieri possit: cum namque mutari sit aliter se habere, aliter se habere videtur Deus modò quàm antea, utpote de novo unitus humanitati.

I. *Obicit. Sequi videtur Deum per unionem hypostaticâ mutari.*

Hæc verò difficultas inde augetur, quia ut Tomo præcedente, Disp. 9. sect. 1. cum Theologis omnibus, & præcipuè sancto Thoma 1. part. quæst. 9. art. 1. ostendi, Deus est immutabilis: sic enim Malachiæ cap. 1. vers. 6. dicit Deus *Ego Dominus & non mutor*; & Jacob. c. 1. v. 17. *Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis adumbratio.* Hoc ex illo Exodi tertio: *Ego sum qui sum*; optimè deducit S. Augustinus libro tertio de Trinitate, capite secundo. Tandem definita est hæc veritas in Concilio Lateranensi, cap. *Firmiter* de summâ Trinitate. Ratio autem est, nam sicut immutabilitas perfectionem, ita mutabilitas imperfectionem sonat ac defectum, dicente sancto Bernardo, *Omnis mutatio est quedam mortis imitatio*; & gradus ad interitum. Difficultates nonnullas, quæ contra Dei immutabilitatem proponi solent, primâ parte discussi: Illam verò, quæ ex mysterio Incarnationis oritur, quæque fortasse omnium est gravissima, huc, qui proprius illius locus est, discutendam reliqui. Ad ejus itaque solutionem.

II. *Fide certum est Deum esse immutabilem.*

Hæc veritas ratione etiam declaratur.

Notandum, diversis modis dici posse rem aliquam mutari: primò quoad esse & non esse, ut cum producitur, vel destruitur, quæ omnium maxima videtur mutatio, licet Aristoteles communiter non de aliâ loquatur mutatione nisi subiecti præjacentis. Secundò auferendo aliquid vel addendo, nec enim minùs mutatur aer, & aliter se habet quando de lucido fit tenebrosus, quàm è contra. Tertiò extrinsecè, ut in

III. *Res aliqua variis modis dici potest mutari.*

TOM. II.

denominationibus cogniti, visi, honorati, agentis transeunt, &c. vel intrinsicè, ut in calido, frigido, &c.

IV.
Deus cum sit ens necessarium, nullam in suo esse patitur mutationem.

Primo modo non procedit difficultas, cum enim Deus sit ens omnino necessarium, sicut ab æterno fuerit necesse est, ita & ut in æternum duret. Nihil etiam auferri à Deo potest, cum quicquid est in Deo sit cum illo identificatum, ac proinde, auferri nequeat, vel destrui, cum non minus sit ens necessarium, quam ipse Deus. De extrinsecâ mutatione non est quod multum laboremus, cum enim nullam arguat mutationem in Deo, sed in rebus creatis (honor enim est in honorante, visio & cognitio in vidente & cognoscente, actio transiens in termino, &c.) nil mirum si hujusmodi nova denominatio Deo accedat in tempore.

V.
Difficultas in eo sita est, quâ unio hypostatica sit Verbo intrinsicè.

Quæstio ergo in præsentî procedit de mutatione intrinsicè per additionem scilicet intrinsicè alicujus entitatis novæ; unio enim hypostatica est Verbo intrinsicè, ipsum intrinsicè efficiens & connectens cum humanitate, ergo aliter se habere intrinsicè per illam videtur, quam antea, ergo mutatur sicut propterea mutatur humanitas per unionem, quia eam sibi habet intrinsicè. Variè varii solvunt hanc difficultatem, & facilius est singulorum responsiones refellere, quam certi aliquid statuere, per quod clarè solvatur nodus, quem Pater Suarez hic, Disp. 8. Sect. 4. ait esse maximè implexum, & vix posse humano ingenio extricari.

VI.
Respondent aliqui hanc unionem esse Verbo tantum extrinsecam.

Primo ergo dicunt nonnulli unionem hanc non esse Verbo intrinsicè, sed extrinsecam tantum, ac proinde per illius adventum nullam fieri in Deo mutationem intrinsicè. Hujus opinionis videtur esse S. Bonaventura in 3. Dist. 1. quæst. 1. citatur pro eadem Vasquez, apud quem tamen reperire hoc non potui. Sed contra, nam Verbum facit unum per se cum humanitate, quod tamen per denominationem extrinsecam fieri non potest, major enim, magisque intrinsicè est unio, per quam sit unum per se, quam sit unio inter visionem & objectum, hominem & columnam, aut inter duo alba in ratione similibus; quæ tamen sunt exempla, quæ afferunt auctores hujus sententiæ. Deinde esset solum quædam coaptatio & coagmentatio inter verbum & humanam naturam, sicut inter hominem & vestes, quæ tamen vox à Patribus in hoc mysterio rejicitur.

Contra, tunc enim non fieret unum per se inter Verbum & humanitatem.

VII.

Dicunt alii uniri aliqua intrinsicè esse tantum indistantiam eorum quoad locum.

Secundo dicunt alii uniri intrinsicè aliqua duo aliud nihil esse, quam conjungi invicem in ordine ad inseparabilitatem, ita ut dum manet hic nexus, necessariò sint res illæ inter se indistantes quoad locum, nec ad unionem intrinsicè aiunt requiri, ut extrema per unionem quovis modo efficiantur, hoc enim, inquiunt, si in Verbo contingeret mutaretur. Sed contra, creatura quævis necessariò conjungitur Deo quoad hujusmodi inseparabilitatem & indistantiam localem, & tamen creatura non est unita Deo intrinsicè. Confirmatur: Sic enim res omnes unirentur Deo hypostaticè, cum illius subsistentiæ necessariò sint intimè præsentès.

VIII.

Aliud est duo sibi invicem adstringi, aliud conjungi quoad locum.

Dices, licet creaturæ sint Deo intimè præsentès, non tamen ei alligantur, quod nihilominus ad unionem hypostaticam requiritur. Contra, ergo uniri aliqua duo intrinsicè, non est conjungi solum inseparabiliter quoad locum, sed uniri quasi & constringi, quod sine affectione aliqua intelligi vix potest. Contra secundo, visio

beatifica, quæ Beatus aliquis clarè videt Deum existere ubique, petit necessariò ut Deus sit in eodem spatio, in quo est visio, sicque conjungit beatum cum Deo quoad inseparabilitatem loci, & tamen Deus non est terminus intrinsicè illius visionis; & idem est respectu ubicationis unius Angeli in spatio, si Deus eam elevaret ad producendum ubicationem alterius in eodem spatio.

Tertiò Valentia hic, Disp. 1. quæst. 1. p. 2. §. IX. Igitur ad argumenti formam, ait mutationem non in eo consistere, ut res de novo sit, vel acquirat aliquid intrinsicè, quod priùs aliquo modo non habebat, sed ut sit vel requirat aliquid, quod simpliciter & in omni modo priùs non habebat, alioquin, inquit, non simpliciter & absolute aliter se habet, quam priùs. Contra tamen est, quia quantumvis eminenter aliquid contineat aliud, si tamen jam illud acquirat formaliter, aliter se habebit formaliter, quam antè, & consequenter mutabitur nisi aliud obset præter continentiam eminentialem. Sic ignis continet eminenter calorem, & tamen mutatur per illum intrinsicè. Imo in hac sententiâ non mutaretur Deus, licet quævis forma substantialis, vel accidentalis ipsum informaret, cum omnes contineat eminenter, quod tamen nemo concedet.

Quarto, aliqui negant Verbum mutari ex unione ad humanitatem, esto intrinsicè illud afficiat, quia unio non est in Verbo ut in subjecto inhærensionis, seu sustentationis, cum non sustentet eam in genere causæ materialis: ita Pater Hurtado Disp. 5. Physicorum, quem multi sequuntur ex recentioribus. Sed contra: Non enim à formâ solum materiali, sed ab animâ etiam rationali perficitur & actuatur materia, quod patet, nam ab eo perficitur, à quo completur, & accipit suam perfectionem, sed æquè completur per animam rationalem, ac per quamvis formam materialem, ergo.

Dices, licet materia non sustentet animam rationalem, sustentat tamen unionem, quod sufficit ad mutationem, Verbum autem nec sustentat in genere causæ materialis humanitatem, nec unionem. Contra primò, materia namque non solum perficitur intrinsicè & completur per unionem, sed etiam per animam, imo longè perfectius per hanc, cum sit incompleta non respectu unionis tantum, sed etiam animæ, hanc enim respicit ut partem, cum quâ nimirum ordinatur ad unum totum constituendum. Contra secundò, si unio inter animam & corpus crearetur, non minus perficeretur intrinsicè per illam & animam materia, quam modò, nec minus perfectus esset ille homo substantialiter, quam homines jam sunt; sicut non minus perfectè esset aer lucidus, si lux in eo crearetur.

Ratio à priori est; in eo quippe sita est perfectio substantialis materiæ, quod habeat formam sibi unitam, æquè autem perfectè conjungeret formam materiæ unio creata ac generata, ad hunc enim effectum parum interest quâ actione producat unio, generatione an creatione, supernaturali actione an naturali, unâ an duabus, ullâ vel nulla, si enim unio esset à se, non minus perficeretur per illam & formam materia, quam modò.

IX.
Alius modus est, debere rem, quæ de novo acquiritur, modo fuisse antea in re cui unitur.

X.
Nonnulli ad mutationem intrinsicèam requirunt, ut sit in eo tanquam in subjecto inhærensionis.

XI.
Dices, saltem unio inhærensionis materia.

XII.
Ad mutationem parum refert quâ actione unio vel forma producatur.

SECTIO QUINTA.

Tres alia via declarandi quo pacto Deus per unionem hypostaticam non mutetur.

I. QUINTO recentiores aliqui, ut hunc nodum solvant, ideo Deum asserunt per unionem hypostaticam non mutari, quia quod eadem semper facie apparet, nec pulchrius, aut scedius ullius rei additione vel detractioe, eodem semper modo se habet, nec censetur mutari; cum ergo hoc Deo competat, quantumvis unio hæc sit illi intrinseca, per eam tamen non mutatur.

II. Hæc sententia propius accedit, ad veritatem; & ex parte convenit cum nostrâ, in fine hujus Sectionis explicandâ, ægrè tamen ostendunt ejus Auctores quo pacto Verbum Divinû per unionem hypostaticam non aliâ facie appareat, & pulchritudinem inde aliquam, saltem extensivè non accipiat, hoc proinde existimo ad aliquid à mutatione eximendum non requiri.

III. Deinde, quod dicunt infinitam Dei perfectionem obtinere mutationi, non videtur subsistere, nam secundum communem Theologorum sententiam, si Deus intelligeret per actus creatos, mutaretur, quantumvis habeat perfectionem infinitam; ergo & hoc non obstante si aliud non dicatur mutabitur per unionem, ut Sectione præcedente in simili dixi contra Valentiam. In nostrâ autem sententia repugnantiam ad mutationem in Deo statuente, non in perfectione Dei præcisè, sed in completionem, res est facilis; actus enim intellectus creatus, si Deum redderet intelligentem, esse in eo deberet per modum accidentis, Deumque informare, & consequenter in completionem aliquam in ipso argueret, cum ut habet commune dictum Philosophorum, *accidentis esse sit inesse*. Cum verò, ut dixi, hæc sententia magnam cum nostrâ habeat affinitatem, ulteriore ejus impugnatione superfedeo.

IV. Sexto tandem dicunt alii, propterea Verbum non mutari, quia licet intrinsecè ipsum afficiat unio, non tamen limitatur per eam, nec exhauritur aliqua in eo capacitas, sed eodem modo manet, & quoad esse; & quoad omnes functiones divinæ naturæ, ac ante unionem. Hanc solutionem tradere videtur Pater Suarez hic, Disput. 8. sect. 4. §. ad quartam. Sed neque hic modus satisfacit, & impugnatur primò, quia sequeretur rem aliquam conservatam duplici actione non mutari per secundam, cum non limitetur quoad ullam functionem, nec aliter se habeat quàm per primam. Dices, mutari, & aliter se habere quoad esse; sic enim jam disposita est res illa, ut si prior actio cesset, conservari possit per secundam. Sed contra: Saltem, si idem elevaretur ad producendum se secundò, quod concedit P. Suarez, & Auctores hujus sententiæ, non mutaretur per secundam actionem; nec enim posset destructâ primâ conservari per secundam, cum illâ cessante necessariò cesset hæc, alioqui res illa vel produceret, vel conservaret se primò. Sed nec limitatur in operationibus, cum ex eo quod se secundò conservet, non impediatur ullâ ipsius functiones, ergo.

Alii ideo negant hic mutari Deum, quia nulla in eo per unionem exhauritur capacitas.

Nulla rei ullas functiones per secundam actionem impediuntur.

Impugnatur secundò: Hinc enim sequitur, si Deus concipiatur intelligere & velle, per actus distinctos non mutatum iri, quod nullus concedet. Sequela probatur, non enim limitatur, nec coarctatur per illos actus quo minus alios & alios habere possit in infinitum.

Dices primò: Limitari Deum in hoc casu, quia non posset simul habere duos actus numero tantum distinctos; hi enim esse simul nequeunt in eodem subjecto. Contra primò: Supernaturaliter possunt duo actus numero solum diversi esse in eodem subjecto; ergo si concipiatur Deus habere hos actus supernaturaliter, cessat solutio, nec mutaretur per illos Deus. Contra secundò: Ergo jam mutatur Deus per unionem hypostaticam; si enim non posset in eo casu habere duos actus intellectus numero tantum distinctos, ergo nec modo uniri poterit hypostaticè duabus naturis numero tantum distinctis, vel saltem non per duas uniones eidem; ergo limitatur per illam, & mutatur si in hoc sita sit mutatio: si verò dicant, ut dicunt, esse adhuc indifferentem ad alias naturas & uniones numero tantum distinctas; idem dicant de actibus intellectus & voluntatis.

Dices secundò: saltem limitaretur per actus distinctos amoris & odii, sicut etiam per assensum & dissensum, cum hi actus nec divinitus esse simul possint in eodem intellectu & voluntate. Contra primò hoc ad summum arguit mutatum iri per hos actus, & consequenter non posse cum illos habere, quidni autem habere poterit reliquos. Contra secundò non magis limitaretur tunc per actus illos realiter distinctos, quàm jam per eos quos habet in se distinctos virtualiter; ergo in hac limitatione non consistit mutatio.

Impugnatur tertio: Si albedo etiam creata informaret Angelum, aut gratia lapidem, verè ipsos mutarent, & tamen æquè expeditus maneret tum lapis tum Angelus ad functiones omnes & munera ac antea. Et idem est de gratia respectu animæ & Angeli, per cujus informationem nulla accedit eis limitatio. Dices unum gradum gratiæ impedire informationem alterius omnino similis. Contra: omnes enim gradus gratiæ fortè sunt homogenei. Contra secundò, supernaturaliter saltem potest Deus infundere in animam duos gradus gratiæ omnino similes; ergo per gradum illum gratiæ nullam patitur limitationem cum naturaliter habere non possit duos heterogeneos.

Dicendum ergo, tunc solùm & semper fieri mutationem intrinsecam quando potentialitas aliqua, & quasi incompletio actuatur, sic nimirum ut res illa prius verè fuerit aliquo modo in potentia ad actuacionem illam, ita ut semper præcedat incompletio aliqua ex parte extremi mutati, quod proinde mutabitur, sive exhauriatur capacitas illa sive non. Unde dico non minus mutatum iri materiam per formam aquæ vel ignis, ipsam hac ratione actuantem, si posset simul cum illâ habere naturaliter aliam numero tantum distinctam, ac modo; sive enim ita actuatur ut omnino exhauriatur ejus capacitas sive non, parum refert ad mutationem. Sicut verè fieret mutatio aliqua in spatio per hoc quod poneretur in eo corpus: licet Deus tolleret ab eo impenetrabilitatem cum aliis. Imo si Deus crearet Angelum, in spatio imaginariis supra cælum, verè ibi diceretur facta mutatio, etsi non excludat Angelum ab eodem loco.

V. Inde sequitur non mutandum Deum, licet intelligeret per actus distinctos.

VI. Dicitur argumentum cum non evincat quod duo actus numero tantum distincti non possint esse simul in eodem subjecto.

VII. Nec ad præsentem difficultatè pertinet, quod in eo casu non posset habere simul assensum & dissensum, amorem & odium.

VIII. Albedo informans Angelum, & gratia lapidem, illos mutarent, & tamen nullam eorum functionem impediunt.

IX. Ad mutationem itaque requiritur & sufficit ut potentialitas aliqua, seu incompletio actuatur.

Res hac per diversa exempla declaratur à rebus aliis desumpta.

Tom. II.

X.
Modus explicandi mutationem per potentiam & incompletionem desumitur ex Aristotele.

Hic modus explicandi mutationem desumitur ex Aristotele 3. Physicorum, textu 16. qui motum desinens ait eum esse actum entis in potentia prout in potentia, motus autem apud ipsum idem est quod mutatio, & mobile idem quod mutabile, ut rectè notat Suarez Disp. 49. Met. l. 2. unde objectum physicè dicitur ens mobile. Ad hoc ergo ut aliquid mutetur requiritur & sufficit juxta Aristotelem, ut sit in potentia ad id per quod mutetur, hoc est, ut habeat aliquam potentialitatem, seu incompletionem respectu illius, certum autem est, nec potentialitatem, nec incompletionem cadere in Deum.

XI.
Per motum illo loco intelligit Aristoteles, non passionem tantum, seu causalitatem, sed etiam formam.

Notandum verò cum multis ex interpretibus per motum seu mutationem intelligi hoc loco, non causalem solum, seu passionem, sed etiam formalem, unde dicunt formam ipsam vocari ab Aristotele motum seu mutationem, cum non minus per illam mutetur materia, quam per passionem, & seclusa etiam passione, seu causalitate materiali tali modo est in potentia ad formam, quali nullus concedet Verbum divinum esse in potentia respectu humanitatis, vel unionis hypostaticæ.

XII.
Dicitur respondendi modus ultimus declaratur exemplo generationis in rebus naturalibus passim reperto.

Hinc infero primò contra quintum modum respondendi, licet in omni mutatione naturali inveniatur limitatio, & exhauriatur capacitas aliqua, id tamen non esse de conceptu formali mutationis, sicut licet jam in omni generatione inveniatur mutatio, non tamen est de conceptu illius essentiali, nec de conceptu mutationis formalis actio, licet necessariò eam comitetur, cujus tamen tria tantum sunt principia juxta Aristotelem, materia, forma, & privatio.

Infero secundò, ad hoc ut unum mutetur per aliud, non sufficere ut id cui unitur sit in potentia respectu illius, sed requiritur ut uniatur ei prout est in potentia, sic enim in probabili sententia ponente actionem alligativam specierum Sacramentalium cum corpore Christi, non mutatur corpus Christi ab iis, esto sit in potentia respectu illarum, quia scilicet non uniuntur illi prout est in potentia, nempe per unionem informationis.

XIII.
Omnis unio non sufficit ad mutationem, sed illa sola que rem afficit ut est in potentia.

Infero tertio, non mutari verbum per unionem hypostaticam; licet namque afficiatur per illam, non tamen actuatur, nec aliter se habet verbum simpliciter, sed solum secundum quid; cum enim sit actus purissimus, non est in potentia respectu unionis vel humanitatis, nec habet ullam incompletionem, vel potentialitatem per eas complendam. Verbum itaque est purus terminus respectu unionis, quæ quidem est illi intrinseca, cum ipsum intimè afficiat, non tamen eodem modo ei intrinseca ac humanitati, quæ per illam actuatur, & completur. Qua de causa Suarez hic, Disp. 8. Sect. 4. ait unionem hanc verbo nec esse strictè intrinsecam, nec extrinsecam, sed veluti mediam, appellandam tamen simpliciter intrinsecam.

XIV.
Osten dicitur ex dictis cur Verbum divinum nec mutetur per unionem hypostaticam.

Tota hæc doctrina est de mente S. Thomæ primâ parte, quæst. 9. art. 1. Corp. ubi probans Deum esse immutabilem, ait ideo hoc contingere, quia est purus actus absque permixtione alicujus potentie, omne autem, inquit, quod quocumque modo mutatur, est aliquo modo in potentia: & eodem argumento utitur quæst. 3. art. 2. & 7. ut probet non cadere compositionem in Deum.

XV.
Clarè docet S. Thomas ad mutationem requiri potentialitatem.

